

ΓΛΩ304

Δέσποινα Παπαδοπούλου

depara@lit.auth.gr

Γραφείο: 109 π.κ.

Ώρες συνεργασίας:

Τετάρτη 12.00-14.00

Πέμπτη 14.00-16.00

- (1) Χάθηκε η μαύρη γάτα.
- (2) Χάθηκε η περσική μαύρη γάτα.
- (3) Χάθηκε η χαδιάρα περσική μαύρη γάτα.
- (4) Η Ιφιγένεια πήγε στο Παρίσι.
- (5) Η Ιφιγένεια πήγε στο Παρίσι και είδε το μουσείο του Λούβρου.
- (6) Η Ιφιγένεια πήγε στο Παρίσι, είδε το μουσείο του Λούβρου και γύρισε κατενθουσιασμένη.
- (7) Η Χριστίνα είπε ότι η Νατάσα παντρεύτηκε.
- (8) Η Μαίρη ανέφερε ότι η Χριστίνα είπε ότι η Νατάσα παντρεύτηκε.
- (9) Ο Πέτρος δήλωσε ότι η Μαίρη ανέφερε ότι η Χριστίνα είπε ότι η Νατάσα παντρεύτηκε.

-
- (1) Ο αστυνομικός κυνήγησε τον κλέφτη.
 - (2) Ο αστυνομικός κυνήγησε τον κλέφτη που έκλεψε τον πίνακα.
 - (3) Ο αστυνομικός κυνήγησε τον κλέφτη που έκλεψε τον πίνακα που ήτανε στο σπίτι.
 - (4) Ο αστυνομικός κυνήγησε τον κλέφτη που έκλεψε τον πίνακα που ήτανε στο σπίτι που έχτισε ο Γιάννης.

- Τι μας δείχνουν τέτοια παραδείγματα;
- Κάθε ομιλήτης μιας ανθρώπινης γλώσσας έχει την ικανότητα να παράγει και να κατανοεί έναν άπειρο αριθμό προτάσεων.
- Όλες οι ανθρώπινες γλώσσες έχουν μηχανισμούς (προσθήκη προσδιορισμών (τροποποίηση), παράταξη, εγκιβωτισμός) να δημιουργούν απεριόριστο αριθμό προτάσεων.
- Οι προτάσεις είναι αποθηκευμένες στο Νοητικό Λεξικό;
 - ΟΧΙ.
 - Συντίθενται από μονάδες που συνδυάζονται μεταξύ τους με κανόνες.
 - Το σύστημα κανόνων εξηγεί πώς είναι αποθηκευμένη αυτή η άπειρη γνώση σε ένα πεπερασμένο χώρο, τον εγκέφαλό μας.

Σύνταξη

- Το μέρος της γραμματικής που αναπαριστά τη γνώση των ομιλητών για τις **προτάσεις** και τη **δομή** τους ονομάζεται **Σύνταξη**.
- Στόχοι σε αυτό το επίπεδο γλωσσικής ανάλυσης:
 - Τι είναι η **συντακτική δομή**;
 - Πώς είναι οι **κανόνες** που καθορίζουν τη συντακτική δομή;

Δομή & Σειρά των όρων

- Μέρος αυτού που εννοούμε με τον όρο δομή είναι η σειρά των όρων.
- Εξετάστε αν η σειρά των όρων στα ακόλουθα παραδείγματα επηρεάζει τη σημασία των προτάσεων;

(1) John met Mary.

(2) Mary met John.

→ **Η αλλαγή στη σειρά των όρων αλλάζει τη σημασία της πρότασης.**

Δομή & Σειρά των όρων

- Εξετάστε αν στα ακόλουθα παραδείγματα η σειρά των όρων αλλάζει τη σημασία των προτάσεων.

(1) I will go to the theatre today.

(2) Today I will go to the theatre.

→ **Η αλλαγή στη σειρά των όρων δεν έχει σημαντικές επιπτώσεις στη σημασία της πρότασης.**

Σειρά των όρων & διαγλωσσικές διαφορές

- (1) The princess kissed the frog.
- (2) *The frog kissed the princess.
- (3) Η βασίλοπούλα φίλησε τον βάτραχο.
- (4) Φίλησε τον βάτραχο η βασίλοπούλα.
- (5) Τον βάτραχο φίλησε η βασίλοπούλα.
- (6) Φίλησε η βασίλοπούλα τον βάτραχο.

Υπάρχουν γλώσσες με **σταθερή σειρά όρων**, π.χ. η αγγλική γλώσσα (ΥΡΑ, SVO) και γλώσσες με **σχετικά ελεύθερη σειρά όρων**, π.χ. η ελληνική γλώσσα.

Γραμματικότητα

- (1) Η όμορφη μαύρη γάτα κυνήγησε την πολύχρωμη μπάλα.
- (2) *Μαύρη κυνήγησε πολύχρωμη μπάλα η την όμορφη γάτα.
- Οι **γραμματικές** προτάσεις (ορθά σχηματισμένες προτάσεις) υπακούουν στους κανόνες της γλώσσας, ενώ οι **αντιγραμματικές** παραβιάζουν αυτούς τους κανόνες.
 - Οι **γραμματικές** προτάσεις ανήκουν σε μια γλώσσα ενώ οι **αντιγραμματικές** όχι.

Γραμματικότητα

- (1) Χτες άρχισα να γράφω επιτέλους το βιβλίο.
- (2) Χτες άρχισα να γράφεις επιτέλους το βιβλίο.
- (3) Η Μαρία χασμουρήθηκε.
- (4) Η Μαρία χασμουρήθηκε το μωρό.
- (5) Ο Γιώργος πιστεύει ότι ο Κώστας είναι πονηρός.
- (6) Ο Γιώργος πιστεύει ότι είναι πονηρός.
- (7) Ο Γιώργος πιστεύει να είναι πονηρός.

Γραμματικότητα

(1) Χτες άρχισα να γράφω επιτέλους το βιβλίο.

(2)* Χτες άρχισα να γράφεις επιτέλους το βιβλίο.

(3) Η Μαρία χασμουρήθηκε.

(4) Η Μαρία χασμουρήθηκε το μωρό.

(5) Ο Γιώργος πιστεύει ότι ο Κώστας είναι πονηρός.

(6) Ο Γιώργος πιστεύει ότι είναι πονηρός.

(7) Ο Γιώργος πιστεύει να είναι πονηρός.

Γραμματικότητα

- (1) Χτες άρχισα να γράφω επιτέλους το βιβλίο.
- (2) *Χτες άρχισα να γράφεις επιτέλους το βιβλίο.
- (3) Η Μαρία χασμουρήθηκε.
- (4) *Η Μαρία χασμουρήθηκε το μωρό.
- (5) Ο Γιώργος πιστεύει ότι ο Κώστας είναι πονηρός.
- (6) Ο Γιώργος πιστεύει ότι είναι πονηρός.
- (7) Ο Γιώργος πιστεύει να είναι πονηρός.

Γραμματικότητα

- (1) Χτες άρχισα να γράφω επιτέλους το βιβλίο.
- (2)* Χτες άρχισα να γράφεις επιτέλους το βιβλίο.
- (3) Η Μαρία χασμουρήθηκε.
- (4)* Η Μαρία χασμουρήθηκε το μωρό.
- (5) Ο Γιώργος πιστεύει ότι ο Κώστας είναι πονηρός.
- (6) Ο Γιώργος πιστεύει ότι είναι πονηρός.
- (7)* Ο Γιώργος πιστεύει να είναι πονηρός.

Γραμματικότητα

- Κάθε φυσικός ομιλητής μιας γλώσσας έχει διαισθήσεις για τη γλώσσα του.
 - Τι λέγεται και τι δεν λέγεται.
 - Πώς ερμηνεύεται κάτι που λέγεται για προτάσεις που δεν έχει ξανακούσει ποτέ του.
- Η **γλωσσική διαίσθηση** είναι μια έκφραση της **γλωσσικής ικανότητας** και δείχνει υποσυνείδητη γνώση των αρχών/ κανόνων που διέπουν τον ορθό σχηματισμό προτάσεων και την ερμηνεία τους.

Σε τι βασίζεται η γραμματικότητα;

- (1) Το αγόρι βρήκε την μπάλα.
 - (2) *Το αγόρι βρήκε γρήγορα.
 - (3) *Το αγόρι βρήκε στο σπίτι.
 - (4) Το αγόρι βρήκε την μπάλα στο σπίτι.
-
- Γιατί η (2) είναι αντιγραμματική;
 - Λόγω των κανόνων που καθορίζουν την ποσότητα και την ποιότητα των συμπληρωμάτων του ρήματος *βρίσκω*.

Σε τι βασίζεται η γραμματικότητα;

- Τα κριτήρια γραμματικότητας δεν είναι ιδιοσυγκρασιακά, αλλά **καθορίζονται από τους κανόνες** που μοιράζονται οι ομιλητές μιας γλώσσας.

Οι ακόλουθοι παράγοντες επηρεάζουν τη γραμματικότητα των προτάσεων;

□ Προηγούμενη οπτική ή ακουστική επαφή με την πρόταση

(1) *Τι απέγινε το κόκκινο ινδικό τραπεζάκι που είχες κάποτε δίπλα στην πόρτα του γραφείου στο παλιό σου σπίτι;*

□ Νόημα, σημασία προτάσεων

(2) *Άχρωμες πράσινες ιδέες κοιμούνται μανιασμένα.*

(3) *Ο σύνδεσμος νευρίασε την πρόθεση.*

ΑΛΛΑ:

(4) **Άχρωμες πράσινα ιδέες κοιμούνται μανιασμένα.*

(5) **Σύνδεσμος ο νευρίασε πρόθεση την.*

Γραμματικότητα

(1) *Γιάννης θέλει φύγει.

(2) *Η Μαρία αγόρασε κόκκινες αναπτήρες.

□ Μπορούμε να κατανοήσουμε αντιγραμματικές ακολουθίες.

□ **Αλήθεια** προτάσεων

(3) Ο Ομπάμα δεν εκλέχτηκε στις ΗΠΑ.

□ **Ρυθμιστικοί κανόνες**

(4) Ο Πέτρος είναι ο καλύτερος φοιτητής.

ΑΛΛΑ:

(5) *Ο Πέτρος είναι καλύτερος ο φοιτητής.

Εξετάστε αν οι ακόλουθες προτάσεις έχουν δύο σημασίες και πώς προκύπτουν οι σημασίες αυτές.

(1) Μόλις έκλεισε το φως κατάλαβε ότι το δωμάτιο ήταν γεμάτο κοριούς.

Λεξική & Δομική Αμφισημία

(1) Μόλις έκλεισε το φως κατάλαβε ότι το δωμάτιο ήταν γεμάτο **κοριούς**.

Λεξική & Δομική Αμφισημία

- (1) Μόλις έκλεισε το φως κατάλαβε ότι το δωμάτιο ήταν γεμάτο κοριούς.
- (2) Ο άντρας κοίταξε τον ψυχίατρο της ηθοποιού που καθόταν στο μπαρ.

Λεξική και Δομική Αμφισημία

(1) Μόλις έκλεισε το φως κατάλαβε ότι το δωμάτιο ήταν γεμάτο κοριούς.

(2) Ο άντρας κοίταξε τον ψυχίατρο της ηθοποιού

που καθόταν στο μπαρ.

Λεξική και Δομική Αμφισημία

- (1) Μόλις έκλεισε το φως κατάλαβε ότι το δωμάτιο ήταν γεμάτο κοριούς.
- (2) Ο άντρας κοίταξε τον ψυχίατρο της ηθοποιού που καθόταν στο μπαρ.
- (3) Πωλείται γραφείο αντίκα κατάλληλο για κυρία με χοντρά πόδια και μεγάλα συρτάρια.

Λεξική και Δομική Αμφισημία

- (1) Μόλις έκλεισε το φως κατάλαβε ότι το δωμάτιο ήταν γεμάτο κοριούς.
- (2) Ο άντρας κοίταξε τον ψυχίατρο της ηθοποιού που καθόταν στο μπαρ.
- (3) Πωλείται γραφείο αντίκα κατάλληλο για κυρία

με χοντρά πόδια και μεγάλα συρτάρια.

-
- Οι δομικά αμφίσημες προτάσεις μας δείχνουν ότι:
 - Οι φυσικοί ομιλητές έχουν υποσυνείδητη γνώση της δομής των προτάσεων.
 - Η δομή των προτάσεων δεν καθορίζεται μόνο από τη γραμμική της οργάνωση αλλά και από την ομαδοποίηση των λέξεων μέσα στην πρόταση σε ενότητες, δηλαδή από την **ιεραρχική της οργάνωση**.

Ιεραρχική δομή προτάσεων

(1) Ο αστυνομικός είδε τον κλέφτη με τα κιάλια.

→ Οι λέξεις στην (1) μπορούν αρχικά να ομαδοποιηθούν σε: υποκείμενο - κατηγορήμα

[ο αστυνομικός] [είδε τον κλέφτη]

→ Στη συνέχεια μπορεί να γίνει περαιτέρω ομαδοποίηση:

[ο αστυνομικός] [[είδε] [τον κλέφτη]]

[[ο] [αστυνομικός]] [[είδε] [[τον] [κλέφτη]]]

Ιεραρχική δομή προτάσεων

- Τα τμήματα και υποτμήματα των προτάσεων μπορούν να αναπαρασταθούν με **δενδροδιαγράμματα**.
- Τα δεντροδιαγράμματα είναι «αναποδογυρισμένα» δέντρα.
- Η «ρίζα» είναι όλη η πρόταση.
- Τα «κλαδιά» είναι οι φράσεις και τα «φύλλα» είναι οι λέξεις.